

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

mgr Michał Kluska

„Współprowadzenie myśli muzycznej w utworach kameralnych Tadeusza Paciorkiewicza na przykładzie *Sonatiny* na fagot i fortepian, *Sonaty* na skrzypce i fortepian oraz *Sonaty* na wiolonczelę i fortepian.”

Promotor: dr hab. Anna Liszewska, prof. AM

Celem mojego działania artystycznego w przewodzie doktorskim była rejestracja interpretacji trzech celowo wybranych duetów instrumentalnych autorstwa Tadeusza Paciorkiewicza. Utwory te są zróżnicowane pod względem składu oraz reprezentują trzy odmienne stylistyki, w których poruszał się kompozytor. ***Sonatina* na fagot i fortepian** jest żywiołowym utworem pełnym krótkich fraz, wartkiego dialogu i elementów ludowych. ***Sonata* na skrzypce i fortepian** to utwór o charakterze zwróconym w stronę estetyki romantycznej, dominują w niej długie frazy, stopniowe budowanie napięcia oraz szeroka rozpiętość dynamiczna. ***Sonatę* na wiolonczelę i fortepian** cechuje swoboda w zakresie harmonii i wykorzystania skali dwunastodźwiękowej z silnie podkreślonym aspektem rytmicznym. Ta trzyczęściowa forma pełna jest kontrastowych fragmentów tworzących paletę kolorystyki dźwiękowej i zmiennych nastrojów. Istotnym aspektem mojego wyboru prezentowanych w nagraniu utworów jest również fakt, iż *Sonatina* na fagot i fortepian oraz *Sonata* na wiolonczelę i fortepian zostały studyjnie zarejestrowane po raz pierwszy w historii. W realizacji nagrań wzięły udział artystki Dorota Cegielska (fagot), Sławomira Wilga (skrzypce), oraz Anna Banaś (wiolonczela). Rejestracji wszystkich utworów dokonaliśmy w Sali Koncertowej A.M. w Łodzi przy ulicy Żubardzkiej 2a. Realizatorką nagrania była mgr Marta Szeliga-Frynia.

Dzieło artystyczne zarejestrowane na płycie CD uzupełnione jest przez niniejszy opis, w którym podejmuję temat: **„Współprowadzenie myśli muzycznej w utworach kameralnych Tadeusza Paciorkiewicza na przykładzie *Sonatiny* na fagot i fortepian, *Sonaty* na skrzypce i fortepian oraz *Sonaty* na wiolonczelę i fortepian”**. Aspektem, który zaintrygował mnie w pierwszym zetknięciu z muzyką T. Paciorkiewicza, był szczególnie sposób komponowania przez niego kameralnych utworów, zachowujący równe znaczenie obu instrumentów, nieustanny dialog i współpracę między nimi. To było przyczynkiem do wykrystalizowania się tematu mojej dysertacji, stało się inspiracją artystyczną i wzbudziło potrzebę popularyzacji tego fragmentu dorobku kompozytora.

W rozdziale pierwszym opisu dzieła zawarłem rys biograficzny Tadeusza Paciorkiewicza z wykorzystaniem wspomnień kompozytora oraz jego uczniów i przyjaciół. W rozdziale drugim znalazła się ogólna charakterystyka jego twórczości, w trzecim

natomiast zająłem się przybliżeniem formy instrumentalnego duetu z fortepianem u T. Paciorkiewicza, poczynając od spisu wszystkich duetów, przez wskazanie charakterystycznych cech oraz możliwości wykorzystania tej literatury w działaniach dydaktycznych.

W głównej części opisu dzieła, w rozdziale czwartym, wykorzystuję metodę analizy ukierunkowanej na poszukiwanie charakterystycznych myśli muzycznych, które współprowadzone są między instrumentami. Opisuję, w jaki sposób są one wzajemnie przekazywane, jak przebiega ich ewolucja, jaki charakter i funkcję pełnią w danej części czy fragmencie. Zwracam także uwagę na to, w jaki sposób kompozytor prowadzi pracę kameralną między instrumentami, jak konstruuje dialog między nimi i jaki nastrój, charakter są tych działań efektem. Obserwuję również efekty brzmieniowe, jakie powstają poprzez zastosowaną fakturę, rytmizację czy walory instrumentów.

Zarówno temat pracy, jak i zrealizowane nagrania uzupełniają stan badań nad interesującą i różnorodną twórczością Tadeusza Paciorkiewicza w zakresie kameralistyki fortepianowej. Dzieła wybrane przeze mnie i opisane w niniejszej dysertacji oraz twórcza ich interpretacja i analiza wykonawcza wykazują oryginalny sposób podejścia kompozytora do kameralistyki wyróżniający go spośród pozostałych twórców muzyki działających w tym okresie w Polsce. Dzieła te realizują ideę równouprawnienia partii materiału muzycznego obu wykonawców oraz ścisłej ich współpracy i współprowadzenia głównych myśli muzycznych. Praca wykazała, iż owo „współprowadzenie” jest sposobem na komponowanie utworów kameralnych, a z głównych myśli kompozytor wyprowadza i przetwarza formę w ciągłym kontakcie i partnerstwie obu instrumentów. Jednocześnie zręcznie skonstruowana faktura pozwala na artystyczną wypowiedź obu wykonawców. Sposób ten okazał się dla mnie inspiracją i determinantą do podjęcia powyższego zagadnienia i współpracy kameralnej, która zaowocowała nie tylko twórczą interpretacją wybranych dzieł, ale także przemyśleniami dotyczącymi ich wartości w zakresie wykorzystania jako artystycznego repertuaru koncertowego i jednocześnie materiału realizującego program zadań dydaktycznych dla zaawansowanych instrumentalistów rozwijających swoje umiejętności w zakresie interpretacji muzyki II poł. XX wieku.